

7 ශ්‍රේණිය

භූගෝල විද්‍යාව

ඒකකය 1

අප ජීවත්වන

පෘථිවි ගෝලය

කියවීම් ද්‍රව්‍යය

Geography

Geography

අක්ෂාංශ හා දේශාංශ

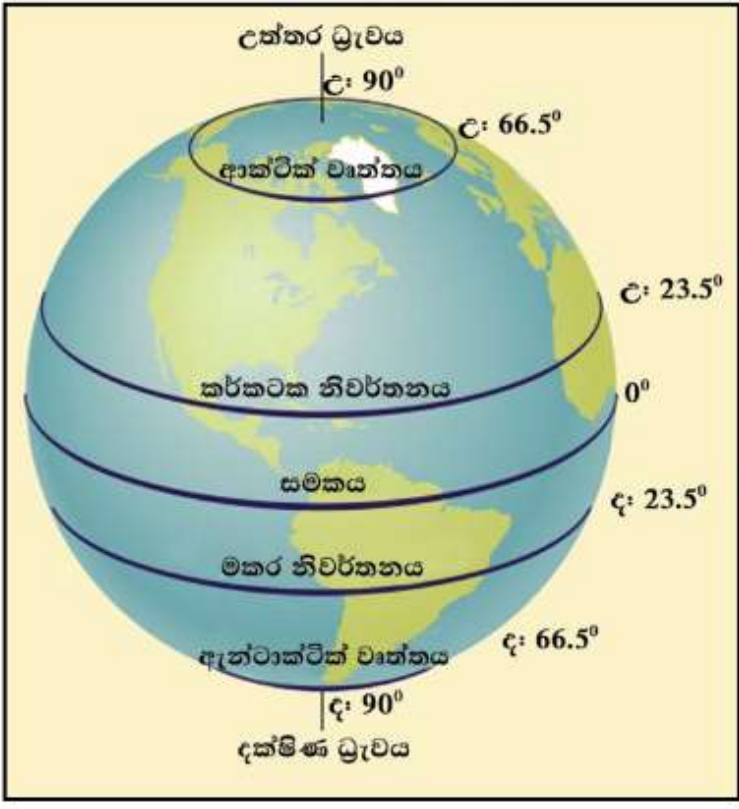

අක්ෂාංශ හා දේශාංශ යනු මොනවාද?

පෘථිවි ආදර්ශ ගෝලය නිරීක්ෂණය කිරීමේ දී උතුරේ සිට දකුණටත් නැගෙනහිර සිට බටහිරටත් අදින ලද රේඛා සමූහයක් දැකගත හැකිය. මෙම රේඛා භූගෝලීය අරමුණු සඳහා නිර්මාණය කර ගන්නා ලද මනාකල්පිත රේඛා සමූහයක් වන අතර ඒවා අක්ෂාංශ හා දේශාංශ ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.

අක්ෂාංශ

පෘථිවි ආදර්ශ ගෝලය වටා නැගෙනහිර සිට බටහිරට තීරස් අතට විහිදෙන රේඛා අක්ෂාංශ ලෙස හඳුන්වයි. අක්ෂාංශ අතුරින් දිගින් වැඩිම අක්ෂාංශය සමකය වේ. එය අක්ෂාංශ 0° ලෙස සලකයි. සමකයෙන් උතුරු කොටස උතුරු අර්ධ ගෝලය ලෙසත් දකුණු කොටස දකුණු අර්ධ ගෝලය ලෙසත් හැඳින්වේ. එබැවින් සමකයට උතුරින් පිහිටි අක්ෂාංශ රේඛා උතුරු අක්ෂාංශ ලෙසද සමකයට දකුණින් පිහිටි අක්ෂාංශ රේඛා දකුණු අක්ෂාංශ ලෙසද හඳුන්වනු ලැබේ. උතුරු අක්ෂාංශ 90° සහ දකුණු අක්ෂාංශ 90° ලක්ෂ වශයෙන් පිහිටා තිබේ. ප්‍රධාන අක්ෂාංශ රේඛා හැඳින්වීම සඳහා විවිධ නම් භාවිත කරන අතර පහත රූප සටහන මගින් ප්‍රධාන අක්ෂාංශ රේඛා දැක්වේ.

දේශාංශ

පෘථිවි ආදර්ශ ගෝලයේ උත්තර ධ්‍රැවයේ සිට දක්ෂිණ ධ්‍රැවය දක්වා විහිදෙන රේඛා දේශාංශ ලෙස හැඳින්වේ. බ්‍රිතාන්‍යයේ ග්‍රීනිච් නගරය හරහා වැටී තිබෙන 0° දේශාංශ රේඛාව ග්‍රීනිච් මධ්‍ය දේශාංශය ලෙස හඳුන්වයි. ග්‍රීනිච් රේඛාවෙන් බටහිර ඇති දේශාංශ රේඛා බටහිර දේශාංශ ලෙසද ග්‍රීනිච් රේඛාවෙන් නැගෙනහිර ඇති දේශාංශ රේඛා නැගෙනහිර දේශාංශ ලෙස ද හඳුන්වනු ලැබේ. දේශාංශ 180° රේඛාව නැගෙනහිර සහ බටහිර යන දේශාංශ දෙකටම පොදු බැවින් 180° දේශාංශය පදනම් කරගෙන ජාත්‍යන්තර දින රේඛාව සලකුණු කර ඇත. ජාත්‍යන්තර දින රේඛාව සෘජු රේඛාවක් ලෙස දැක්වීමෙන් රටක් දෙකඩ වීමට ඉඩ තිබේ. එවැනිනක් සිදුවුවහොත් එකම රට තුළ දින දෙකක් ක්‍රියාත්මක වන බැවින් එය වැලැක්වීම සඳහා රටවල් නොබෙදෙන පරිදි විහිදෙන රේඛාවක් ලෙස ජාත්‍යන්තර දින රේඛාව නිර්මාණය කර තිබේ.

පෘතුවිය මත පිහිටි ඕනෑම ස්ථානයක පිහිටීම නිශ්චිතව හා නිවැරදිව ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා අක්ෂාංශ හා දේශාංශ රේඛා යොදා ගැනේ.

අක්ෂාංශ හා දේශාංශ රේඛා මනාකල්පිත රේඛා ලෙස සලකනු ලැබුවද පෘථිවියේ ඇතැම් ස්ථාන වලදී ප්‍රධාන අක්ෂාංශ හා දේශාංශ රේඛා භූමිය මත නිර්මාණය කර තිබෙනු දැකගත හැකිවේ. ග්‍රීනිච් මධ්‍ය දේශාංශය හා සමකය එලෙස දැකගත හැකි අවස්ථා දෙකක් පහත ඡායාරූප වල දැක්වේ.

ග්‍රීනිච් රේඛාව

සමකය